

Titel: VIII.

Citation: "VIII.", i *Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind I. Spalte 1-1476*, s. 313.
Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-g01-shoot-d1e89409/facsimile.pdf> (tilgået 19. juli 2024)

Anvendt udgave: *Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind I. Spalte 1-1476*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

som jeg har sagt, berømt Krigen varer ved, som der naturligvis ikke være Tale om at forsigtigt nogen anden Grund; men berømt det Haab skulde gaae i Dystbillede, hvilket det forkommer mig, at der i den forløbte Proclamation af 15de December er henpeget, berømt vistelig de hies Dage, ved hvilke der i denne Sammenheng vel ikke kan fortales andet end Herrens Dage, iude, som det høides i Proclamationen, fortales at komme; berømt som det maatte kunne komme, fortales at denne Maanedag har erholdt Besættelse, som vide Besættelsen, der var givet nærmest med Henjyn til Krigen, saae Besættelse under Herrens, og der vilde de, uden nogen naturlig Grund for det Helt, være maalt de hiesle en hiesle Dage. Jeg skulde berømt troe, at man kunde behøide den Grund af 15 Kar, hvor Regjering og Stænder for ikke mere end 2 Kar siden erfarede sig enig, som de den gang fandt ret og billig; thi jeg kan ikke troe, at hvad der for 2 Kar siden erfarede for ret og billig, det skulde nu være uretfærdigt og ubilligt. — Ja, det er at der dog tillige skulde tillægges, at saalænge som Krigen varer, skal Gudst, der er født efter 15de Januar 1826, ikke Udførelsen underkastes lige med alle andre Børnepoligtige.

Jeg har ikke mindre min Betænkelighed ved det andet Afstik af 4de Paragraph. Jeg kan nemlig ikke andet end betragte det som en handende Hævelse som et Contractforhold mellem Regjering og Hoff. Det kan man lidet hiesle, at man siger: man har ved Indbetalingen af denne Kjøbsrente ikke funnet opnaae større Retlighed, end den, der tillam alle andre Børnepoligtige; thi den gang Kjøbsrenten blev indbetalt og modtaget, gjerde man ikke denne Reservation. Der var ikke Tale om, at man under visse omstændigheder maatte være beredt paa at miste denne Retlighed igjen, og jeg troer ikke, at man, fremt dette Lovudkast blev forelagt, har haft den ringeste Tanke om, at man, efter den gang at have indbetalt denne Kjøbsrente for sine Børn, nogensinde skulde komme til at se dem udfærdige. Det kan heller ikke hiesle, at man siger, at Staten ikke har funnet følge en Retlighed, som den ikke har; thi det vilde være saameget bedre, om Staten havde søgt den Ret, som den ikke havde. Men det er ikke blot ved Indbetalingen af denne Kjøbsrente, at man har funnet opnaae denne Retlighed, der er foruden andre Waaber, som idag ere berørte, endnu en, som ikke er nævnt. Der er ved Placaten af 2de Mai 1821 tillidret dem, der have været Sognefoged og Rædgmand tillige i 15 Kar, at de maatte faae en Søn eller Paarværende fri for Tjeneste i Herred. Saalænge vi ikke have Fred, kan det ikke være Tale om denne Befremmelse, saalænge vi have Fred, er den uden Kundskab. Jeg vil ogsaa gjerne antage, at selv naar vi til Fred, vilde meget faa, maatte ikke en Gæst af dem, denne Ret tillam, gjere Brug af den, ligesaaledes som Communerne trindt om i Landet have villet gjere Brug af den Ret, som er tillam dem til at forde Gæstgæstrelse for de Heste, de hiesle til Krigen; man har med Hædelssind hiesle næsten uden Undtagelse givet Slip derpaa. Men det er, hvad man villig givne Slip paa, givne slip og gjerne, et ganske andet er det, hvad man nuværende givne Slip paa; og jeg mener, at hvad enten Retligheden er erhvervet ved Indbetaling af en Kjøbsrente, eller den er erhvervet ved lang og tro Tjeneste, saa er det en Retlighed, som Staten har hieslet og ogsaa har overholdt, thi jeg ved ikke noget Exempel paa, at naar en Handel er stillet mellem 2 Personer, den ene da retsigeligen kan anfæ sig løst fra sin Forpligtelse, fordi han betaler den Sum tilbage, som han modtager; men jeg har ogsaa en anden meget vigtig Betænkelighed i denne Sag. Rettsreglerne i den sidste Tid have nemlig vist sig fordeles løse og vassende; der er for Uklarhed hos vor Tid, om hvad der er en Ret. En af de første Gange, da jeg havde Sæde i denne Sal, jeg troer, det var ved det 3de Møde, herte jeg fra Ministerbanken de Ord: „mellem Staterne er Magten Ret.“ Nu vel, jeg troer vistnok, at mellem Staterne vil den Magtige kan altid gjere lade sin Magt gjælde for Ret; men Danmark skulde være en af de sidste Stater til at erkinde denne Grundværdnings Retfærdighed; thi da vilde det vistnok kun selbent være Tilfældet, at det skil Ret. Man har givet denne Samling en videre Besættelse, det man i een og samme Stat, hvor der findes flere Partier, ogsaa har villet lade Magten mellem disse Partier gjælde for Ret, og de fleste Nationalforamlinger, som ere bievne af-

holdt i dette Kar, have haaret Vidensbyrd herom og i Retfærdigheds Rens gjort meget Uretfærdigt.

Det kunde derfor være nødvendigt at minde om, at der er en Grundværd for Ret og Retfærdighed, som ligger udenfor enhver Foramlings Competence, at der gjæder en Lov for Ret og Retfærdighed, som ingen Nationalforamling kan forandre eller omstode, fordi den har sin umiddelbare Opholds fra Gud, der er alle Nationers Konger, og fordi den udtaler ethvert retfærdigt Menneskes, enhver arlig Mandes fulde, indre Dødsbetænkning, og denne Retgrundværdning hedder, at man skal holde sit Ord, holde det, saalænge det ikke er Svand og saalænge det ikke gaaer ud over Andet end i det Hiesle ved selv. Denne Retgrundværdning har Staten holdt i Gærd, men der hiesle den, saameget det knaer i dens Magt; thi det den hiesle Retfærdigheds hos Børgerne, hiesle den sig selv, og Staten har vistnok allerede ruffe denne Grundværdning for Retfærdigheds. Vi behøve ikke at gaae meget langt, for at se, hvilket det føer, naar Retfærdigheds foruudtes; et hiesle behøve vi jaa at søge efter Exempier paa, hvor fremtrende og uflære Begreber om Ret kunne være. Vi behøve ikke at gaae længere end til visse Dele af vor Hæderstat; men neppe denne Retgrundværdning hiesle ved den sidste Del af § 4 at være ruffet, og derfor mener jeg ikke blot, som en foregaaende Taler har sagt, at enten der alle Kjøbsrente skal tilbagegives, eller ogsaa set ingen; men jeg vil sige, at de Kjøbsrente, der ere erlagte for at erkinde Frihed for Børnepoligt, set ikke der betales tilbage, fordi det, som Nogen har erhvervet ved en retsigelig Contract, skal bevares ham, og derfor mener jeg, at den sidste Del af Paragraphen har forandret Jaalhed, at den kommer til at lide omstret saa: „at den Børnepoligt, som Nogen har erhvervet, enten for sig selv ved en indbetalt Kjøbsrente, eller for sin Søn ved at gjere Tjeneste i 15 Kar som Rædgmand og Sognefoged, der refereret, berømt der gjæder Fortidning derpaa, og berømt Krigen ikke rebuarer, men at for Fremtiden ingen Retlighed mere skal kunne erhverves.“

Barfod: Jeg skal tillade mig et Par Ord med Henjyn til de Uttringer, som ere faldne fra den 3die hiesle Rædgmand (Christen) Sids. Jeg betragter Hiesleheten i det Del anderledes end han; jeg troer ikke, at den, som ved Kjøbsrente er hiesle fri for Børnepoligt, som ethis selv har erlagt den, men at det i Regelen er Fæderen, der har erlagt den for ham. Men det Fæderen har erlagt Kjøbsrenten, har han ikke funnet og ikke troet at kunne binde Gæderne paa Regjeringen med Henjyn til den fremtidige Kongværdning. Han har altsaa ikke funnet og ikke villet kunne fiesse sin Søn tiltrøds for et senere Kongværdningsbark. Han har fan villet hiesle ham den samme Frihed, som Andet være bestaglige i, og det han hiesle ham denne Frihed, hiesle han sig selv en ikke ringe Verdtagsse, det det nemlig kunde have noget Ubehageligt for ham at se sin Søn, som en enkelt Udtagsse, udfore den Børnepoligt, som ethis kan pleide at paahvile en enkelt Samfundsløse. Det er noget ganske andet, naar Børnepoligt rammer alle; da indholder den ikke for den Enkelte den Ubehagelighed, og den vil ikke for Fæderen indholde noget Ustræffende. Han har saaledes hiesle sin Søn fri for noget ganske andet, end det, som Sønnen nu kommer til at bestaglige i, og Kjøbsrenten kan han — det forekommer mig som afsjort vist — og vil han ikke gjere Fortidning paa at erholde tilbagebetalt.

Grundtvig: Jeg maatte næsten bede Foramlingen om at tilligve, at jeg tager Ordet. Jeg er nærværd allerede at have fortrudt det. Indtilend skal jeg dog vist ikke følge den ærde Taler fra Christenstaden dybere ind i hans Underføelse, enten om der er en Hiesle mellem Urtagsellen af en Kjøbsrente og 25 Mærk tro Tjeneste som Sognefoged og Rædgmand, eller videre ind i Hiesleføelse eller Thesologien, som jeg troer vel, at maatte være ubetalt fra disse Forhandlinger; men dette hiesle mig, at jeg dog maatte sige, at efter min Tro maatte vi Danke, ligesom ethvert Hoff, protestere derimod, at, naar Taler er om, hvad der er borgerlig Ret hos os, der da skulde gjæder noget Spørgsmaal om, hvad der enten efter en enkelt Mandes Hiesleføelse eller et vist Troessystem ansees for Ret i Grunden og Ret endeligh. Jeg maatte da paabaare, at ethvert Hoff har Ret til at faae borgerlig Ret efter sin Hiesleføelse og Besidstid,